

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«15» червня 2026 р.

ПРОГРАМА

**фахового заліку для прийому на навчання для здобуття ступеня магістра за
ОПП “Біологія та здоров’я людини”**

галузі знань А Освіта

Спеціальностей: А4 Середня освіта, предметної спеціальності

А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров’я людини);

А1 Освітні науки

Освітній ступінь:	Магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр / ОКР спеціаліст, магістр
Спеціальності:	А4 Середня освіта, А1 Освітні науки
Термін навчання:	1 рік 4 місяці

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....
2. Зміст програми.....
3. Питання.....
4. Критерії оцінювання
5. Список рекомендованої літератури.....

1. Пояснювальна записка

Мета фахового заліку для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр: з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальностей: А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини); А1 Освітні науки для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників.

Форма фахового заліку – усна співбесіда.

Усна співбесіда – це теоретичне та практичне завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за спеціальностями: А4 Середня освіта, предметна спеціальність А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини); А1 Освітні науки.

Формат проведення фахового заліку. Фаховий залік проводиться дистанційно з використанням відеоконференцій Zoom. У встановлений розкладом час початку фахового заліку члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію та інформують їх про правила проведення фахового заліку та часові обмеження.

Автентифікація вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у вигляді ID-картки або паперової книжечки / закордонний паспорт / посвідчення водія / посвідки на постійне / тимчасове проживання (для іноземців та осіб без громадянства) / дипломатичний або службовий паспорт).

На початку фахового заліку члени фахової атестаційної комісії у довільному порядку ставлять запитання з переліку, поданого в програмі. Вступник готує відповіді на питання і відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників. Результати фахового заліку оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету у відповідній вкладці: <https://vstup.bdpu.org.ua/rezultaty-vstupnyh-istryiv/>

У разі повітряної тривоги під час складання фахового заліку процедура призупиняється, учасники повинні пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги учасники продовжують складання фахового заліку.

2. Зміст програми

Тема 1. Загальні основи педагогіки та розвитку особистості

Педагогіка як наука про освіту, навчання і виховання людини.

Предмет, завдання та функції педагогіки. Основні педагогічні категорії. Місце педагогіки в системі наук про людину та суспільство.

Освіта як соціокультурний феномен і суспільна цінність.

Сутність освіти, її роль у розвитку особистості, суспільства і держави. Освіта як чинник соціалізації та професійного становлення людини.

Особистість як об'єкт і суб'єкт освітнього процесу.

Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Розвиток, формування та саморозвиток особистості.

Основні чинники розвитку особистості.

Спадковість, середовище, виховання та діяльність у формуванні особистості. Соціалізація людини та її педагогічний супровід.

Вікові особливості розвитку дітей та молоді.

Поняття вікової періодизації. Урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів в освітньому процесі.

Тема 2. Сучасна система освіти України

Система освіти України та основні напрями її розвитку.

Структура системи освіти, рівні освіти, типи закладів освіти. Принципи державної освітньої політики.

Нормативно-правові засади функціонування освіти України.

Основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту». Права та обов'язки учасників освітнього процесу.

Академічна доброчесність як основа якісної освіти.

Принципи академічної доброчесності, види порушень, роль учителя у формуванні культури чесного навчання.

Освітнє середовище сучасної школи.

Поняття безпечного, інклюзивного та мотивувального освітнього середовища. Організація простору для навчання, розвитку та виховання учнів.

Тема 3. Основи дидактики та організації навчання

Дидактика як теорія освіти і навчання.

Предмет, функції та основні категорії дидактики. Сучасні підходи до організації навчання.

Процес навчання як взаємодія вчителя й учня

Сутність, структура та функції процесу навчання. Єдність викладання, учіння і розвитку особистості.

Закономірності, принципи та правила навчання.

Науковість, доступність, систематичність, свідомість і активність навчання. Реалізація принципів у сучасній школі.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті

Поняття компетентності та ключових компетентностей. Орієнтація освітнього процесу на практичне застосування знань і життєвий досвід учнів.

Зміст освіти та сучасні вимоги до його формування.

Державний стандарт освіти. Освітні програми, навчальні плани та навчальні предмети як складові змісту освіти.

Методи навчання та їх використання в освітньому процесі.

Традиційні та сучасні методи навчання. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Сучасні педагогічні технології в освітньому процесі.

Інтерактивне навчання, проєктна діяльність, технології розвитку критичного мислення та використання цифрових ресурсів.

Оцінювання результатів навчання учнів.

Мета, функції та види оцінювання. Формувальне та підсумкове оцінювання як засоби підтримки освітнього поступу учня.

Тема 4. Теорія і практика виховання

Виховання як складова цілісного освітнього процесу.

Сутність, мета, завдання та функції виховання. Сучасні підходи до виховання особистості.

Закономірності та принципи виховання в сучасній школі.

Гуманістична спрямованість виховання, повага до особистості дитини, єдність виховних впливів сім'ї та школи.

Основні напрями виховання учнівської молоді

Моральне, громадянське, національно-патріотичне, естетичне, екологічне, трудове, фізичне та гендерне виховання.

Методи, засоби та форми виховної роботи.

Методи формування свідомості, організації діяльності та стимулювання поведінки. Колективні, групові та індивідуальні форми виховної роботи.

Самовиховання і саморозвиток особистості.

Роль самовиховання у професійному та особистісному становленні людини. Педагогічні умови підтримки саморозвитку учнів.

Тема 5. Педагогіка партнерства та професійна діяльність учителя

Педагогіка партнерства як основа сучасних освітніх відносин

Співпраця учнів, учителів і батьків на засадах взаємної поваги, довіри та відповідальності.

Учнівський колектив і самоврядування як чинники соціального розвитку особистості.

Сутність колективу, етапи його розвитку, роль учнівського самоврядування у формуванні громадянської активності.

Професійна компетентність сучасного вчителя.

Професійні, комунікативні, цифрові та етичні компетентності педагога. Педагогічна культура та професійна відповідальність учителя.

Інклюзивна освіта та забезпечення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Принципи інклюзивної освіти, повага до різноманітності та створення умов для успішного навчання кожної дитини.

3. Теоретичні питання

1. Педагогіка як наука: предмет, завдання, функції та система педагогічних дисциплін.
2. Становлення сучасної педагогіки як науки: тенденції та виклики.
3. Вплив світових педагогічних концепцій на розвиток освіти в Україні.
4. Основні категорії педагогіки та зв'язок педагогіки з іншими науками.
5. Етапи розвитку педагогічної науки та її аксіологічні основи.
6. Методологія педагогічного дослідження: сутність, принципи та рівні.
7. Методи науково-педагогічного дослідження та етапи його організації.
8. Людина, індивід, особистість, індивідуальність: сутність і співвідношення понять.
9. Рушійні сили, закономірності та чинники розвитку особистості.
10. Спадковість, середовище і виховання як чинники формування особистості.
11. Соціалізація особистості та діяльність як чинник її розвитку.
12. Вікова періодизація та педагогічна характеристика школярів.
13. Освіта як соціокультурний феномен. Система освіти України та принципи її побудови.
14. Нормативно-правове забезпечення освіти України.
15. Академічна доброчесність як цінність сучасної освіти.
16. Освітнє середовище закладу освіти та особливості його організації.
17. Дидактика як теорія освіти і навчання: предмет, функції та основні категорії.
18. Процес навчання: сутність, структура, функції та закономірності.
19. Принципи та правила навчання в сучасній школі.
20. Зміст освіти: сутність, компоненти та сучасні вимоги до його формування.
21. Методи навчання: сутність, класифікація та характеристика.
22. Засоби навчання та їх використання в освітньому процесі.
23. Педагогічні технології: сутність, класифікація та умови застосування.
24. Інтерактивне навчання, проєктна технологія та технологія розвитку критичного мислення.
25. Процес виховання: сутність, структура, закономірності та принципи.
26. Мета і завдання національного виховання на сучасному етапі розвитку освіти.
27. Самовиховання та перевиховання: сутність, умови та етапи реалізації.
28. Моральне, розумове та естетичне виховання учнів.
29. Екологічне, фізичне, трудове, статеве та гендерне виховання учнів.
30. Виникнення виховання як соціального явища та ранні форми педагогічної практики.

31. Методи, прийоми та засоби виховання.
32. Форми організації виховної роботи в сучасній школі.
33. Педагогіка партнерства як основа взаємодії учасників освітнього процесу.
34. Педагогічна майстерність, культура та авторитет учителя.
35. Виникнення професії вчителя в первісному суспільстві та ранніх цивілізаціях.
36. Соціокультурна зумовленість процесу навчання та її вплив на дидактичні моделі.
37. Роль соціального середовища у формуванні навчальної мотивації учнів.
38. Цифрове навчання як сучасний феномен педагогічної науки: сутність, мета та завдання.
39. Якість освіти як об'єкт освітньої політики: підходи до забезпечення та оцінювання.
40. Інклюзивна освіта як напрям сучасної освітньої політики: принципи та реалізація.

4. Критерії оцінювання

Фаховий залік для осіб, які претендують на зарахування на здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальностей: А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини); А1 Освітні науки оцінюється за шкалою «зараховано» / «не зараховано».

Оцінка «зараховано» виставляється вступнику, який:

- продемонстрував достатній рівень знань з основ педагогіки, теорії навчання і виховання, сучасної системи освіти України та професійної діяльності педагога;
- розуміє сутність основних педагогічних понять, закономірностей, принципів, методів і форм організації освітнього процесу;
- обізнаний із сучасними тенденціями розвитку освіти, положеннями Концепції Нової української школи, принципами академічної доброчесності, педагогіки партнерства та інклюзивної освіти;
- уміє встановлювати взаємозв'язки між педагогічними явищами, аналізувати педагогічні ситуації та пропонувати доцільні шляхи їх розв'язання;
- здатний застосовувати теоретичні знання для пояснення практичних аспектів навчання, виховання та розвитку особистості;
- володіє основною педагогічною термінологією, логічно та аргументовано викладає свої думки;
- допускає окремі неточності або несуттєві помилки, які не впливають на загальне розуміння змісту відповіді та не свідчать про відсутність базових педагогічних компетентностей.

Оцінка «не зараховано» виставляється вступнику, який:

- продемонстрував недостатній, фрагментарний або поверховий рівень знань із програмних питань;
- не розуміє сутності основних педагогічних понять, категорій і закономірностей;
- не орієнтується в сучасних підходах до організації освітнього процесу та ключових положеннях освітньої політики України;
- не здатний пояснити практичне застосування педагогічних знань або проаналізувати запропоновану педагогічну ситуацію;
- не володіє базовою професійною термінологією, не може логічно та послідовно викласти відповідь;
- допускає суттєві змістові помилки, які свідчать про відсутність необхідного рівня підготовки для навчання за освітнім ступенем «магістр» педагогічного спрямування;
- не надає відповіді на більшість поставлених запитань або демонструє нездатність до професійно орієнтованого педагогічного мислення.

До участі у конкурсному відборі не допускаються вступники, які отримали результат «не зараховано».

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Барбашова І. Основи педагогіки : навч. посіб. 3-тє вид., оновл. та випр. Мелітополь : Видавничий будинок міської друкарні, 2022. 130 с.
2. Барбашова І. Дидактика : навч. посіб. 3-тє вид. оновл. та випр. Мелітополь : Видавничий дїм Мелітопольської міської друкарні, 2022. 237 с.
3. Главацька О. Л. Основи самовиховання особистості : навч. посіб. Київ : Кондор, 2026. 206 с.
4. Євсюков О. Ф. Педагогічні технології : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2020. 228 с.
5. Зайченко І. В. Педагогіка : підруч. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Ліра-К, 2025. 608 с.
6. Лаппо В. В. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 384 с.
7. Мосіяшенко В. А., Задорожна Л. В., Курок О. І. Педагогіка : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 266 с.
8. Нова українська школа : поради для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
9. Нові педагогічні технології та інновації в НУШ: курс лекцій / уклад. Пушкар Н. С. Луцьк : Мажула Ю. М., 2022. 138 с.
10. Педагогіка партнерства : навч. посіб. для студ. ЗВО / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: М. І. Гагарін, В. В. Мартинюк. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2024. 216 с

Допоміжна

11. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: Поради 2. Навч.-метод. посіб. / за. ред. М. Войцехівського, С. Івашнєвої, О. Фіданян. Київ : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2021. 420 с.
12. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
13. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
14. Кацавець Р. С. Психологія розвитку особистості : навч. посіб. Київ : Алерта, 2024. 152 с.
15. Княжева І. Педагогіка : навч. посіб. Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2023. 110 с.
16. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка : підруч. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2020. 372 с.
17. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
18. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

19. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах та таблицях) : навч. посіб. Київ : ЦП «Компринт», 2020. 91с.
20. Методичний путівник класного керівника Нової української школи : зб. метод. матеріалів / А. Дубяга, О. Золотар ; за заг. ред. А. Дубяги. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 44 с.
21. Маценко Л. М. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 319 с.
22. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра-К, 2022. 564 с.
23. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
24. Сікорський П. І. Нова педагогіка : підруч. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 540 с.
25. Тулодзєцький Г., Герціг Б., Графе С. Медіаосвіта в школі та на уроці: основи і приклади / за заг. ред. В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 405 с.

Нормативно-правові документи

26. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
27. Державний стандарт профільної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
28. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 (ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27.02.1991 № 789-XII). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 25.05.2026).
29. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
30. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
31. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 № 1841-III (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
32. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
33. Положення про академічну доброчесність у закладах освіти та рекомендації щодо її забезпечення : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua> (дата звернення: 25.05.2026).

34. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2026).
35. Про організацію інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2026).

Інтернет-ресурси

1. Google Scholar (Гугл Академія): <https://scholar.google.com/?hl=uk> (дата звернення: 25.05.2026).
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. URL : <https://dnpb.gov.ua/ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
3. Електронна бібліотека «Україніка». URL : <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB> (дата звернення: 25.05.2026).
4. Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека. URL : <https://zounb.zp.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
5. Інституційний репозитарій Бердянського державного педагогічного університету. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/home> (дата звернення: 25.05.2026).
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <https://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
7. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <https://nlu.org.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
8. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
9. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL : <https://naqa.gov.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).
10. Портал «Нова українська школа». URL: <https://nus.org.ua/> (дата звернення: 25.05.2026).